

A mintakövetés tanulságai

Vincze Ottó tárlata

Szentendrei Képtár,
2022. VII. 17-ig

Vincze Ottó meghosszabbított kiállítása július közepéig látható a Szentendrei Képtárban. A bemutatónak kedvezett, hogy a pandémia lecsendesedését követően, tavasszal újraindult a turistaforgalom. Ottlétemkor is tele volt a főtér kirándulókkal, miközben halk zene szólt az egyik étterem teraszáról. Sőt, megelégedéssel nyugtáztam azt is, hogy néhány érdeklődő betévedt a képtárba, ugyanis régóta tapasztalom, hogy a vernisszázs idején mindig tele vannak a termek, ám később, különösen hétköznapokon, már jóval kevesebb a látogató.

Mielőtt méltatnám az anyagot, nem árt néhány pillantást vetni Vincze Ottó közel négy évtizedes pályájának fontosabb állomásaira. Indulása az újfestészet kiteljesedésének az idejére esik, azonban ez a színes és expreszív irányzat nem befolyásolta túlságosan kifejezőmódját, talán csak annyiban, hogy készített néhány neogeós munkát, majd a concept art, a land art és az installáció felé fordult. Első kiállítását 1985-ben rendezte Szentendrén. 1987-től tagja a Vajda Lajos Stúdióknak, amelynek az ezredforduló után egy évtizedig elnöke is volt. Ez idő tájt a grafika állt érdeklődésének középpontjában. Dolgozott a Szentendrei Grafikai Műhelyben, szerepelt a Miskolci Grafikai Biennálékon. Grafikai munkásságának átfogó bemutatására azonban csak jóval később, 2015-ben került sor az *Optimalizált távkapcsolat* című tárlaton a Ferenczy Múzeum Barcsay-teremében.

Pályáján akkor történt beható változás, miután a következő évtizedben meglelte művészetének fő motívumát, a szabásmintát és a divatrajzot. Ez a felfedezés úgy történt, hogy talált édesanyja könyvei között egy 1950-es évekből való szabásmintákat, divatrajzokat tartalmazó kiadványt, és ennek számokkal, betűkkel és más jelölésekkel kiegészített ábráitól ösztönözve kezdett el nyomtatni, képeket készíteni. A művész így emlékszik erre egy interjúban: „Amikor először találkoztam anyám könyvében a szabásmintákkal, rögtön megragadták a fantáziámat. Azt kerestem, hogyan kellene ezeket a figurákat átalakítani, felnagyítani, hogy egyfajta melankóliával fűszerezett, elidegenítő, elbizonytalanító hatást keltsenek a képek. Az olasz avantgárdban találtam meg a kiindulási pontot, ám nem azt a hagyományt akartam folytatni, így átírtam az egészet a saját vizuális nyelvemre.” Talán az elmondottakhoz még annyit tehetnénk

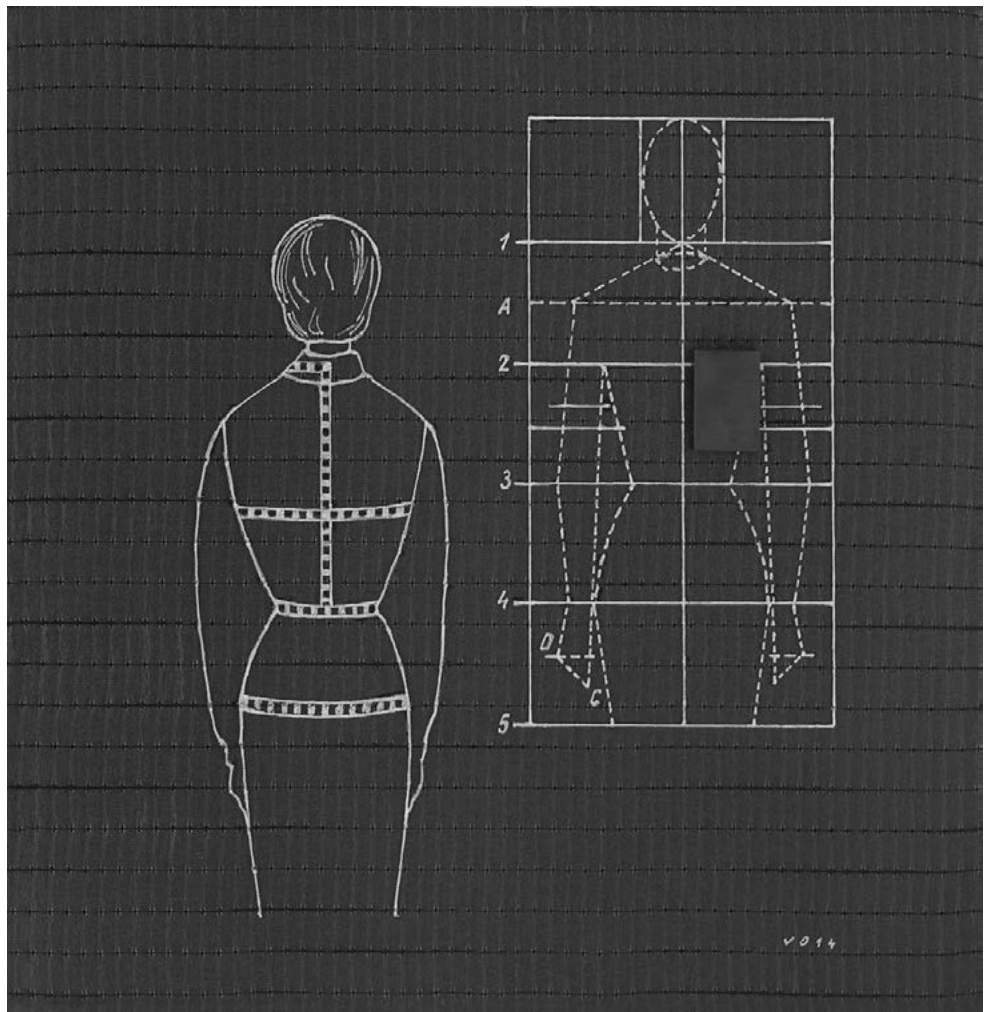
hozzá, hogy a szürrealistáktól Cindy Shermanig többeket meghílettek a kirakati próbababák, de a szabásminták felhasználása kétségtelenül Vincze leleménye. Ezek szimbolikus jelentése meghatározó a művész számára.

A mintakövetés hangsúlyozásával – hiszen mi másról szólnának a szabók mintái, mint az általuk kijelölt előírások, vonalak (utak) előírászerű, hű másolásáról – a korszak filozófiai és művészeti kliséinek a kritikáját fogalmazta meg némiképpen ironikusan, de közben a kor hiánygazdaságára is utal, ugyanis divatos ruhákhoz a háború után, de különösen az osztályharcos 50-es években nehéz volt hozzájutni, legfeljebb meg lehetett azokat varrni. A rendszerváltás után pedig új tartalommal gazdagodtak a munkái, a divatok túlzott hajszolásának káros voltára, a túlfogyasztás veszélyeire kezdtek figyelmeztetni. Korai példákat keresve már ez a motívum ins-

VINCZE Ottó: *Kifutó modellek VII.*, 2022, toll, akril, vászon, 30×30 cm
A művész jóvoltából ↓

VINCZE Ottó: *Szívügyek racionalizálása*, 2014, géttoll, impregnált vászon, 30×30 cm
A művész jóvoltából →

pirálta a némi konceptuális felhanggal fűszerezett *Min-takövetés I.* (1995) című nyomtatását is.

Festményeivel és képgrafikáival párhuzamosan installációkat (*Mértéktartó mozzanat*, 1997) és land art műveket (*Esőváró*, 1997) készített. Ezek legteljesebb kollektívája 2010-ben a Paksi Képtárban volt látható. Szükséges megemlíteni e témakörben az egyik legsikeresebb, külföldön is ismert alkotását, a *River-poolt* (2017). Ez a Szentendrénél a Dunában lehorgonyzott, vízben lebegő labdákra emlékeztető, bójákból álló vízi installációja már itthon is elismerést aratott, a külföldi közönség pedig úgy ismerte meg, hogy az 57. Velencei Biennáléval egy időben a Giudecca partjánál is felépítette a művész.

E bevezető után térjünk vissza a *Kifutó modellek* című kiállításához, melynek kurátora Muladi Brigitta. Az első terembe lépve szoknyákat, blúzokat, nadrágokat viselő, arc nélküli próbababákkal találkozunk. Ezeknek az új, kis méretű (30×30 cm) képeknek az a jellegzetessége, hogy nem papírra vagy festővászonra készültek, hanem különböző textilanyagokra, például fénylő, bélészerű alapra (*Rovargyűjtés*, 2018). Találkozhatunk közöttük olyanokkal is, melyek nemcsak a szocreál időszak divatját, divatrajzait, hanem diszkréten bár, de történelmi eseményeket is megidéznek. Ilyen például a *Szemle* (2018), melyen a gyakran megjelenő, arctalan női felsőtest mellett feltűnik egy apró, gombméretű, koszorúval övezett, valaha feltehetőleg katonai rangjelzőként szolgáló, ötágú csillag. Kívüle még egy másik, az *Egy könnyűcsepp Mária Antóniáért* című (2018) alkotás is konkrét történelmi eseményre épít.

A kiállítás jelentős részét kitevő, szabásmintákból és modellrajzokból eredeztethető alkotások mellett, mintegy a privát szférából kilépve, ellenpontként jelentős

szerepet kapnak a kozmoszra utaló térplasztikák. A kiállítóterem egyik felét ugyanis falra szerelt, fekete textíliával borított, félgömb alakú, pislákoló csillagokra emlékeztető, fénylő lyukacsokkal díszített művek uralják, a *Jövőkutatás egy privát galaxisban* című sorozat különböző méretű darabjai. A 60-as években a holdra szállítás foglalkoztatta a művészeket, gyanítom, hogy napjainkban a világegyetem iránt érdeklődők jelentős részét mindenekelőtt Stephen Hawkingnak az ősrobbanásról, a világűr tágulásáról, a fekete lyukakról és a galaxisokról szóló érdekfeszítő könyve, az *Idő rövid története* fogta meg. Hogy ez a téma mennyire népszerű a művészek körében is, mi sem bizonyítja jobban, mint a jelenleg Pécsen látható *Az űr - Alternatív kozmoszok* című tárlat. Természetesen az is elképzelhető, hogy Vincze Ottó fekete szövettel bevont, domború objektjei legalább annyira szólnak a tér szervezéséről, mint a kozmoszról.

A következő helyiséget nagyrészt a tárlatnak címet adó, némiképpen ironikus, sokdarabos *Kifutó modellek*-széria tölti ki. Itt már jelentős szerepet játszik az irónia, a kétértelműség (*Nagy felhajtás*, 2021), továbbá a groteszk megfogalmazást hangsúlyozandó, a karcsú női modellek mellett megjelennek rajtuk a túlsúlyos férfi modellek is (*Kifutó modellek VII-VIII.*, 2021-22).

A harmadik, utolsó teremben az alkotó röviden összefoglalja eddigi munkásságát: a legújabb képei (*Nincs egy rongyom*, 2022) mellett egy régebbi, művészi etalonnak is tekinthető térberendezés, a *Mértéktartó mozzanat* (1997) szerepel. A fal elé függesztett, nagy méretű férfizakót imitáló fém szabásmintából és egy eléje állított, körré hajlított, tehát használhatatlan méterrúd kettőséből álló installáció azt üzeni, hogy a művészet centivel nem mérhető.